

A. L. J. C. VAN HASSELT

Tandarts; D. D. S.; F. I. C. D.; L. L. D. h. c.

Op 9 Augustus j.l. herdacht de Chicago College of Dental Surgery, University of Loyola, haar 50-jarig bestaan en ter eere van die gelegenheid verleende de Universiteit twee eere-doctoraten en wel aan *Prof. Dr. B. Gottlieb* te Weenen en aan *A. L. J. C. van Hasselt* te 's Gravenhage.

De onderscheiding die onzen landgenoot daarbij te beurt viel, is te grooter wanneer men weet dat zij in de afgelopen 50 jaren slechts zeven maal werd verleend, waaronder drie buitenlanders (de eerste is *Prof. Chiwaki* te Tokio).

De eerepromotie waarbij een kleine duizend alumni der C. C. D. S. aanwezig waren, had plaats ten overstaan van de faculteit, waarbij *Dr. W. H. G. Logan* als promotor fungeerde en de Voorzitter van de Universiteit de bul uitreikte benevens het teeken van de waardigheid aan het eere-doctoraat in de rechten verbonden, (in Amerika kent men slechts het „Doctor of Laws h.c.” en het „Doctor of Science h.c.” de paars fluweelen „hood” die over de toga wordt gedragen.

In een keurige rede bedankte de „jonge doctor”, die 33 jaar te voren van dezelfde „College” zijn D. D. S. graad ontving, voor de hem verleende onderscheiding.

De promotor deed uitkomen dat dit doctoraat verleend werd aan een der alumni der C. C. D. S. op grond van het feit, dat hij in hooge mate in toepassing had gebracht de idealen die aan de studenten worden medegegeven; dat hij niet alleen was een goed practicus, maar zich tevens met succes had ingespanssen om zoowel nationaal als internationaal naar beste weten en vermogen zijn professie te dienen en daarbij getoond had te zijn een bekwaam leider, een onbaatzuchtige steun voor anderen, een voortreffelijk mensch.

De Hollandsche collega's, trotsch op de onderscheiding hun landgenoot ten deel gevallen, kunnen deze woorden slechts beamen en voegen gaarne hunne gelukwenschen bij die der Amerikaansche confrères!

NEDERLANDSCHE VEREENIGING TOT BESTRIJDING
VAN HET TANDBEDERF.

Mededeelingen van het Bestuur.

Een aantal vragen, dat mij is gesteld laat me de wenschelijkheid inzien om iets meer te schrijven over het tot stand komen van de samenwerking van de Nederlandsche Vereeniging tot Bestrijding van het Tandbederf met het *Instituut voor Praeventieve Geneeskunde* te Leiden. Van deze gelegenheid maak ik tevens gebruik om de leden in te lichten omtrent doel en werkwijze van deze instelling welke gegevens ik ontleen aan een exposé, gepubliceerd in de Nieuwe Rotterdamsche Courant, door den Secretaris van het Instituut.

Het doel van dit Instituut, dat het karakter draagt van een stichting, is, zooals artikel 2 der statuten het kort omschrijft: bevordering van de studie der praeventieve geneeskunde in geheel Nederland. De stichting tracht dit doel te bereiken door de bestudeering van nieuwe vraagstukken der praeventieve geneeskunde, door de toepassing van de wijzen van voorkómen van ziekten door het geven van onderwijs en voorts door al datgene wat voor het doel bevorderlijk kan zijn.

De gebouwen waarin het Instituut is gehuisvest — er bevinden zich daar o.m. de laboratoria de poliklinieken de consultatie-bureaux voor moeilijke kinderen, voor kankeronderzoek en voor alcoholisme — bevinden zich aan de Boerhaavestraat 20—22 te Leiden; het dagelijksch bestuur bestaat uit de heeren *Dr. N. M. Josephus Jitta*, voorzitter van den Gezondheidsraad voorzitter; *Prof. Dr. E. Gorter* te Leiden, *Mr. L. Lietaert Peerbolte*, directeur generaal van de Volksgezondheid en *prof. S. T. Bok* te Leiden, Secretaris. Voorzitter van den Algemeenen Raad is *Mr. A. v. d. Sande Bakhuyzen* Leiden's Burgemeester. Waar

in de belangen die het Instituut dienen wil onder vele andere ook diegenen betrokken zijn (het onderwijs) welke mede een zaak van regeeringszorg uitmaken, bestaat er uiteraard tusschen Instituut en overheid een samenwerkende band. Maar bovendien hebben publiek-rechtelijke administraties, particulieren, groote ondernemingen, levensverzekering-maatschappijen en vele anderen zóó groot belang bij of interesse voor de toepassing der praeventieve geneeskunde dat ook op steun en hulp uit deze kringen destijds niet vergeefs een beroep is gedaan.

Toch blijft geldgebrek een factor die belemmerend werkt om de uitvoering van de in plan aanwezige zaken mogelijk te maken.

Om daaruit slechts een greep te doen kan vermeld worden, dat het plan bestaat tot bestudeering van het groote vraagstuk betreffende de prophylaxis der Engelsche ziekte welke vooral in ons klimaat nog steeds, zij het in lichten graad veel voorkomt. Wel is op dit gebied de wetenschap ver genoeg gevorderd om te kunnen zeggen, dat het mogelijk is om bij het kind Engelsche Ziekte te voorkomen; het komt er echter op aan den vorm te vinden, volgens welke de methoden, waarover men beschikt algemeen ingevoerd kunnen worden.

In plan is ook aanwezig een onderzoek omtrent de hoeveelheid ultraviolet licht, welke in onze streken door de atmosfeer wordt doorgelaten teneinde daaruit te kunnen beoordeelen of extra voorziening met kunstmatig ultraviolet licht noodzakelijk is. Daarnaevens bestaat het plan om op uitgebreide schaal te onderzoeken, op welke wijze men er het best voor zal kunnen zorgen, dat alle lagen van de bevolking een voldoende mate van alle vitamines krijgen. In dit verband kan als frappant voorbeeld gemeld worden, dat in de oorlogsjaren in Denemarken veel blindheid is voorgekomen, omdat men niet bekend was met het feit dat bepaalde vitamines noodzakelijk zijn om dezen vorm van blindheid te voorkomen. Deze vitamines komen wel in boter voor, doch niet in margarine en waar in die jaren de boter in enorme hoeveelheden naar Duitschland werd uitgevoerd en vele Denen zelf van dit kostelijke voedsel verstoken bleven, deden zich bij verschillenden de gemelde gevallen van blindheid voor!

Een ander plan, dat het Instituut voor Praeventieve Geneeskunde gaarne tot uitvoering zou willen brengen betreft het langzamerhand ingang doen vinden van periodieke keuringen en wel van gezonde menschen. Dergelijke keuringen toch kunnen leiden tot tijdige ontdekking van kleine afwijkingen of storingen in het organisme, welker

onmiddellijke behandeling in vele gevallen een ernstige ziekte zal kunnen voorkomen.

Wat overigens het belangrijke werk betreft dat het Instituut reeds tot uitvoering heeft kunnen brengen, moge uit het daaromtrent beschikbare materiaal vermeld worden, dat de stichting overal in het land cursussen organiseert voor artsen, die hun kennis van bepaalde medische onderwerpen gaarne zouden willen verrijken, speciaal wat den praeventieven kant daarvan aangaat. Een dergelijke cursus bestaat uit vier avonden van twee voordrachten en wordt tot nu toe hoofdzakelijk gehouden op het gebied van tuberculose en kindergeneeskunde. Vooral voor min of meer afgelegen streken zijn deze cursussen buitengewoon aantrekkelijk; Hoorn, Gouda, Deventer, Middelburg Zierikzee en Zeeuwsch Vlaanderen kunnen daarvan als voorbeelden gelden. Het Rijk kent hiervoor een subsidie toe.

Waar voorts onder leiding van de inspectie voor de Volksgezondheid geregeld inentingën plaats vinden tegen diphtherie worden, door bemiddeling van het Instituut, daarheen telkens studenten gedetacheerd, teneinde deze inentingën bij te wonen en daarbij te assisteeren. Detacheeringen geschieden ook naar consultatie-bureaux voor zuigelingen, opdat de studenten ook met dien kant der geneeskunde, welke op het terrein van de prophylaxis ligt, bekend worden. Het onderwijs toch is een belangrijke propaganda-factor onder de komende medici.

Als een zeer belangrijk en geheel nieuw feit op het gebied der preventieve geneeskunde kan vermeld worden, dat dezer dagen een studiefonds in het leven is geroepen, dat uitsluitend bestemd is om een door het Instituut aan te wijzen medicus in staat te stellen, zich gedurende een jaar geheel te wijden aan een reeks van onderzoekingen betreffende de prophylaxis van griep en de daarbij zoo vaak optredende complicaties.

De gelden voor dit fonds zijn ter beschikking gesteld door mevrouw *Salomonson*, te 's Gravenhage die haar echtgenoot aan deze gevreesde ziekte heeft verloren.

Een dergelijk studiefonds is tot stand gekomen, in samenwerking met de Nederlandsche Vereeniging tot Bestrijding van het Tandbederf, welk fonds zich zal bezig houden met de studie van de factoren, welke tijdens de ontwikkeling van het gebit van belang zijn, om later optredend tandbederf te verminderen of te verhinderen. Voor beide fondsen is een bedrag beschikbaar, dat gewoonlijk besteed

wordt voor de uitzending van menschen onder het Pasteur-fonds.

Met nadruk moge er nog op gewezen worden, dat het Instituut voor Praeventieve Geneeskunde geen specifiek Leidsche instelling is; het wil de belangen dienen van het geheele land; de samenstelling van het bestuur en van den algemeenen raad is daar mede een waarborg voor.

Een toevallige omstandigheid bracht de Nederlandsche Vereeniging tot Bestrijding van het Tandbederf in aanraking met dit Instituut voor Praeventieve Geneeskunde, welk contact heeft geleid tot een nauwere samenwerking.

Voor eenigen tijd had onze Vereeniging het plan opgevat om gebruik te maken van een vrijheid, die de statuten haar biedt om een prijsvraag uit te schrijven over een onderwerp, dat ertoe zou bijdragen om de studie der caries prophylaxis te bevorderen.

Waar het noodzakelijk zou zijn, hiervoor ook de belangstelling der kindergeneeskunde wakker te schudden, heeft ondergeteekende een onderhoud gehad met *Prof. Gorter* te Leiden.

Hierbij bleek wel, dat aan de techniek van het uitschrijven eener prijsvraag, bijzonder veel vastzat en dat de ervaring leerde, dat de mededinging gewoonlijk zeer gering was. Waar het Instituut voor Praeventieve Geneeskunde de rachitis-prophylaxis als een der voornaamste studieonderwerpen voor de naaste toekomst wenschte naar voren te brengen, leek het *Prof. Gorter* buitengewoon gunstig toe, dat beide Vereenigingen zouden samenwerken. Ook voor het Bestuur van de Nederlandsche Vereeniging tot Bestrijding van het Tandbederf kwam dit samengaan zeer te pas, daar zij zich daardoor voor de beoordeeling dezer vraagstukken, waarvan er vele geheel buiten het terrein van onze competentie zullen gaan zich kon verzekeren van de medewerking der leiders aan het Instituut voor Praeventieve Geneeskunde, die bijna allen aan de Universiteiten verbonden zijn of daar zeer nauw aan geliëerd.

Op voorstel van de Hoogleeraren *Gorter* en *Bok* werd besloten, om het door ons beschikbaar te stellen bedrag, in plaats van die voor een prijsvraag te bestemmen, liever beschikbaar te stellen voor een stipendium ten behoeve van hem die eenigen tijd zich aan dat onderwerp zal wijden, in denzelfden geest, zooals het „Studiefonds Pasteur” dat pleegt te doen.

De techniek hiervan werd nagevraagd bij *Dr. Schütte* de secretaris van genoemd fonds en zal als volgt worden ingericht:

Aan de Universiteiten en in de medische en tandheelkundige vakbladen zal de tekst worden gepubliceerd waarna een daartoe benoemde commissie de sollicitaties inwacht.

De tekst zal luiden:

„Het Instituut voor Praeventieve Geneeskunde, gevestigd te Leiden, hierin samengaande met de Nederlandsche Vereeniging tot Bestrijding van het Tandbederf gevestigd te Rotterdam verlangt een experimenteel onderzoek naar de factoren, die de vorming, resp. de instandhouding, der harde tandweefsels beïnvloeden”.

Van den aanvang af heeft onze Vereeniging een zoo groot mogelijke tegemoetkoming in al haar wenschen van het Instituut mogen ondervinden. Het Instituut noodigde *A. L. J. C. v. Hasselt* en *J. J. Backer Dirks* uit om zitting te nemen in den Raad van Advies van het Instituut voor Praeventieve Geneeskunde en heeft ook bij de samenstelling der Commissie van beoordeeling getoond steeds onze wenschen tegemoet te willen treden. Deze Commissie zal als volgt zijn samengesteld:

Dr. N. M. Josephus Jitta, Voorzitter van den Gezondheidsraad en van het Dagelijksch Bestuur van het Instituut van Praeventieve Geneeskunde, *Prof. Dr. E. Gorter*, Hoogleraar in de Kindergeneeskunde te Leiden, *Prof. Dr. S. T. Bok*, Hoogleraar in de Histologie te Leiden, *Prof. Dr. G. C. Heringa*, Hoogleraar in de Histologie te Amsterdam en *F. Duyvensz*, Tandarts te Amsterdam, terwijl *J. J. Backer Dirks*, als Voorzitter der Nederlandsche Vereeniging tot Bestrijding van het Tandbederf, met het secretariaat der Commissie is belast.

Met het openen van de mogelijkheid om deze opdracht te geven, hoopt de Ned. Vereen. tot Bestrijding van het Tandbederf een goed werk te doen in overeenstemming met de doeleinden die zij volgens haar statuten nastreeft; het tandbederf, zijne oorzaken en zijne gevolgen te bestrijden”.

In directen zin verwacht de Vereeniging, dat deze opdracht zal bijdragen om weer een kleine schrede voorwaarts te doen in de richting om de oorzaken van het tandbederf te bestrijden. Want hoezeer ook de inzichten omtrent die oorzaken, telkens kleinere en grotere veranderingen mogen ondergaan de goede vorming van gezonde harde tandweefsels zal steeds van belang blijven. Hierbij zijn we nog

vrij ons te scharen aan de zijde van hen, die in een goed aangelegden tand met gezond glazuurdak alle vertrouwen stellen in den strijd tegen de nadeelige invloeden van buiten af aan de zijde van hen die van een goed uitgerusten tand althans verwachten, dat de poorten voor de ongunstige factoren meer gesloten gehouden zullen worden.

Maar het gestelde onderzoek kan veel breeder terrein omvatten, dan alléén de vorming. De toevoeging „resp. instandhouding” maakt het mogelijk alle vraagstukken aan te roeren omtrent die factoren, die als endogene of als exogene invloeden op den reeds gevormden tand kunnen inwerken. Wanneer dus onze Vereeniging verwacht op deze wijze in directen zin bij te dragen in den strijd tegen het tandbederf, zoo zal door dezen opdracht haar nuttig werk in indirecten zin, nog grooter kunnen zijn.

De samenwerking met het Instituut voor Praeventieve Geneeskunde wekt automatisch voor dit tandheelkundig vraagstuk belangstelling in het academisch milieu, een belangstelling waarover men tot op heden niet roepen kan. En dit meer doordringen in de zuiver wetenschappelijke vraagstukken, die de tandheelkunde betreffen, zou wel eens van veel beteekenis kunnen zijn voor de toekomst. Op meer dan één terrein toch, zou de tandheelkunde studieonderwerpen kunnen leveren voor artsen, die wenschen te promoveeren. En als aan de universiteiten wordt gevoeld, dat ons vak een rijke keuze kan bieden van geschikte onderwerpen, dan zal een promotie zooals van den zoon van *J. Sanders Ezn.* op een proefschrift, dat zich op tandheelkundig terrein begeeft, naar ik hoop, niet zoo'n groote uitzondering meer zijn.

De officieele publicatie kan spoedig verwacht worden, de Ned. Vereen. tot Bestrijding van het Tandbederf heeft moed en vertrouwen getoond. *Audacem deus ipse juvat.*

J. J. B. D.

STICHTING T.A.V.O.N.A.

JAARVERSLAG

*van den Secretaris van de Stichting T.A.V.O.N.A. van 1 Juli 1931 tot
31 December 1932.*

Den 4den April 1933 hield de Stichting T.A.V.O.N.A. te Amsterdam haar jaarvergadering. Uit het jaarverslag berichtend over de periode van 1 Juli 1931 tot 31 December 1932, ontleenen wij het volgende:

Het aantal leden van het Algemeen Bestuur verminderde door overlijden en uittreden met 7, waartegenover een aanwinst staat van 4 nieuwe leden.

In November 1932 zag de Voorzitter Dr. M. de Hartogh zich, om persoonlijke redenen genoopt voor het lidmaatschap te bedanken. De leiding van de Stichting berustte sindsdien in handen van den Vice-Voorzitter, den heer A. Baanders.

In het Bestuur van de afd. Voorzorg waren eveneens eenige wijzigingen. Mr. Dr. J. H. v. Zanten aanvaardde het secretaris-penningmeesterschap, de heeren S. F. Göttlich en Dr. Gezelle Meerburg traden toe, zoodat het thans als volgt is samengesteld:

Prof. Dr. G. C. Heringa, voorzitter; Mr. Dr. J. E. v. Zanten, secretaris-penningmeester. De heeren W. L. v. Andel, Dr. H. F. Gezelle Meerburg, S. F. Göttlich, H. v. d. Molen en J. Visser.

In het bestuur van de afd. Nazorg werd de plaats van den heer P. Harrebomée ingenomen door Dr. J. C. Schultsz, zoodat het thans als volgt is samengesteld:

Dr. B. Premsele, voorzitter; de heer A. Teixeira de Mattos, secretaris-penningmeester; mejuffrouw Mr. Ada Goudsmit en de heer A. Baanders.

Het bestuur van de Propaganda-Commissie verkreeg een geheel andere samenstelling. Den 6den Juni 1932 aanvaardde Mevrouw J. Heringa—Veersema het voorzitterschap. De verdere samenstelling

werd als volgt: mevrouw Dr. *El. Sanders*, 2de voorzitter; mevrouw *M. Keizer—Prins*, secretaresse; de heer *G. E. v. d. Werff*, penningmeester; Dr. *J. Went*, bestuurslid zonder functie.

In zijn geheel kwam het Algemeen Bestuur viermaal bijeen, te weten op 2 November 1931, 15 Maart, 10 Mei en 11 October 1932.

Het Dagel. Bestuur werd slechts éénmaal door den waarnemenden voorzitter bijeengeroepen en wel op 8 November 1932.

Naar buiten zijn naar verschillende richting de connecties der Stichting vermenigvuldigd en verstevigd. Meer en meer wordt haar stem in de openbaarheid gehoord meer en meer ook haar roeping erkend.

De Nederl. Mij. tot bevordering der Tandheelkunde gaf instemming met T.A.VO.NA.'s werk, door een toekenning van een jaarlijksche subsidie van f 200.—. Met vreugde wordt gewag gemaakt, dat ook overigens contact met functionarissen van genoemde Mij. bleef bestaan.

Met de Vereeniging tot Bestrijding van het Tandbederf sloot T.A.VO.NA. een verbond in den vorm van wederzijds lidmaatschap. Daarenboven werd de Stichting verblijd met een eenmalige subsidie van f 100.—.

Als lid trad de Stichting toe tot de Vereeniging voor Sociale Geneeskunde, en nam deel aan het gezondheidscongres te Baarn. Daar werden door Prof. *Heringa* de richtlijnen voor haar werk uiteengezet, en nader door verschillende leden verdedigd.

In de laatste maanden van het verslagstermijn heeft het Bestuur van T.A.VO.NA. gelegenheid gekregen het Gemeentebestuur van Amsterdam over het werk van de Stichting in te lichten. Na een persoonlijk bezoek van twee der bestuursleden aan den wethouder van de Openbare Gezondheid is op diens verzoek een uitvoerige nota over het werk der Stichting aan het Gemeentebestuur gericht. T.A.VO.NA. werd geplaatst op de officieele lijst van liefdadige instellingen en verkreeg later verlof tot het houden van een straatcollecte.

In Mei 1932 brachten drie bestuursleden na schriftelijke aanvraag bezoek bij het hoofdbestuur van het Nederl. Roode Kruis. De uiteenzetting daar gegeven van het streven en arbeiden der Stichting ontvond onmiskenbaar veel belangstelling. Op aanbeveling van het hoofdbestuur werd later met de afdeling Amsterdam van het Roode Kruis contact gekregen, dat leidde tot deelname van T.A.VO.NA. aan de Roode Kruis-straatcollecte op 17 September 1932.

De Vereeniging „Het Witte Kruis” gaf T.A.VO.NA. als blijk van belangstelling, een bijdrage voor de kas.

De behoefte aan intensifieering van het *Nazorg*-werk deed het be-

stuur voorgelicht door een commissie bestaande uit de heeren *Premsele* (voorzitter), *Heringa*, *Kropveld* en *Visser* de vraag in studie nemen in hoeverre het in eigen beheer nemen van de prothesevervaardiging toelaatbaar en financieel voordeelig zoude wezen.

In haar prae-advies gaf deze commissie eenstemmig als haar meening te kennen, dat van het principe der vrije tandartsenkeus niet mocht worden afgeweken en dat op grond daarvan reeds van het in eigen beheer nemen der prothesevervaardiging moest worden afgezien. Daarnevens luidde de uitspraak der commissie, dat in het algemeen door het drukken der protheseprijzen bij den tegenwoordigen stand van zaken de conservatieve therapie bij de ziekenfondsen gevaar zou loopen benadeeld te worden. Ook op grond hiervan moest dus van vervaardiging van gebitten in eigen beheer worden afgezien.

Overeenkomstig het advies van de Commissie-Premsele viel de beslissing. Wel echter ging een schrijven uit naar alle tandartsen, inhoudende verzoek voor onvermogenen enkele gebitten gratis of tegen gereduceerd tarief beschikbaar te willen stellen. Een twaalfstal tandartsen hebben aan dit verzoek gehoor gegeven, wie daarvoor hier nogmaals, ook namens de patiënten, door TA.VO.NA. dank moge worden gebracht.

De aandacht van het Bestuur van TA.VO.NA. ging intusschen meer en meer naar het verder liggende doel: de verbetering van de tandheelkundige hulp aan het volk.

Op een tentoonstelling van de Vereeniging tot bestrijding van Tandbederf hield de voorzitter van de afd. *Voorzorg* een rede, waarin hij gewaagde van het groote tekort aan tandheelkundige hulp voor het overgrootste deel der bevolking van Nederland, en waarin hij evenals kort te voren op het congres te Baarn systematische preventieve gebitsverzorging als de eenige redelijke weg aanwees om tot verbetering te geraken.

Verder is in dit verband te vermelden een oriënteerende bespreking met een twintigtal ziekenfondstandartsen over de hulpverlening bij de fondsen. Bleek enerzijds de groote belangstelling in dit milieu voor preventieve gebitsverzorging, anderzijds overtuigde men zich van de groote samengesteldheid van het ter sprake gebrachte.

In eenige voorloopige besprekingen in kleinen kring, met leiders van industriele ondernemingen heeft het Bestuur de gedachte vervolgd, in hoeverre het mogelijk zou zijn de hulp der werkgevers te verkrijgen bij de organisatie voor de voortgezette systematische gebitsverzorging voor de jonge arbeiders, speciaal in aansluiting met de

schooltandheelkunde. De moeilijke tijdsomstandigheden zijn oorzaak dat deze overleggingen geen belangrijken voortgang hebben kunnen vinden. Intusschen, de inspecteur van den arbeid te Amsterdam, de heer v. d. Maalen, toonde groote belangstelling en achte invoering van dergelijke tandheelkundige verzorging in het bijzonder in de suikerwerk- en chocoladefabrieken dringend noodzakelijk. In dit verband moge vermeld worden, een bezoek van den heer v. Maalen en zijn collega te Haarlem tezamen met de bestuursleden *Van Andel* en *Heringa* aan de Droste-fabriek te Haarlem.

Naast de afdelingen Voor- en Nazorg heeft ook de propagandaafdeeling haar werk ten bate van de Stichting verricht. Een schouwburgvoorstelling (*Brennende Herzen*), een poppentoonstelling, georganiseerd door de dames *J. Boss—Snuyff* en *M. Boom—Sybrandi*, een stand op de Damesbeurs, op de tentoonstelling *Moeder en Kind*, een Javaansche Kunstavond, onder leiding van *Mevrouw J. Heringa—Veersema*, brachten T.A.V.O.N.A.'s naam op veler lippen en T.A.V.O.N.A. haar baten.

Helaas, ondanks deze baten en ondanks de prachtige gift van de Fundatie „v. d. Sandheuvel Sobbe” moeten wij, wanneer wij de financiële lotgevallen van de Stichting overzien, erkennen dat de financiële basis van T.A.V.O.N.A. bedenkelijk zwak is. De zeer noodzakelijke maar kostbare verbetering der installatie in het T.A.V.O.N.A.-huis, en de heele verdere uitbouw der afdeling *Voorzorg* heeft aan de afdeling *Nazorg* in financieel opzicht een drukkende concurrentie aangedaan, zelfs dermate, dat de afdeling *Nazorg* door gebrek aan geldmiddelen tot werkloosheid werd gedoemd. Reeds is men tot scherpere scheiding tusschen de financiën der beide afdelingen overgegaan. Op alle wijzen zal moeten worden geijverd om een beter gefundeerd evenwicht tusschen inkomsten en uitgaven te verkrijgen, wil niet het werk der Stichting in direct gevaar komen. Het schoone werk der Stichting moet steunen op hechten basis. Is deze voorwaarde verwezenlijkt, dan zal zij zonder twijfel blijven beantwoorden, ja in toenemende mate gaan beantwoorden aan de bedoeling van haar Stichter, Dr. *M. de Hartogh*.

Laat dan het slot van dit overzicht zijn, een betuiging van hulde jegens hem die met groote stuwkracht de Stichting heeft tot stand gebracht, een Stichting wier ideaal: de verbetering van de mondhygiënische verzorging van ons volk, spoedig tot verwezenlijking moge worden gebracht.

JAARVERSLAG

van de afdeeling Voorzorg der Stichting TA.VO.NA.

Het Bestuur van bovengenoemde afdeeling, is samengesteld als volgt:

Prof. Dr. G. C. Heringa, voorzitter; Mr. Dr. J. H. van Zanten, secretaris-penningmeester; heeren: W. L. van Andel, Dr. G. F. Gezelle Meerburg, S. F. Göttlich, H. v. d. Molen, J. Visser.

Leiders van de Campagne: de heeren: S. F. Göttlich, J. Visser.

Leider van den cursus: de heer W. L. van Andel.

In het verslag van 1931/32 vindt men mededeelingen over de bedoe-ling en den opzet der behandeling van kinderen, die met een gesa-neerd gebit de school hebben verlaten, en over de resultaten der ver-zorging van de eerste groep (A.) in Mei/Juni 1931.

Spoedig bleek echter, dat de behandeling in een gymnastieklokaal van een school zeer ongeschikt was, op zichzelf reeds omdat de in-richting van en de outillage in een dergelijk lokaal slechts gebrekkig kunnen zijn, maar ook, omdat zij niet in staat stelde inzicht te geven in hetgeen voor een doelmatige en zoo goedkoop mogelijke prophylactische mondverzorging van kinderen na den schoolplichtigen leeftijd noodig is, en de doorvoerbaarheid aan te toonen.

Dit kan alleen geschieden door een goed ingerichte polikliniek, waar-over bij voortdurend kan worden beschikt. De afd. Voorzorg nu was zoo gelukkig, haar streven om een dergelijke polikliniek te verkrijgen spoedig met succes bekroond te zien.

In den zomer van 1931 n.l., werd haar door den heer Dr. J. F. Esser, te Monaco, het pand, Kl. Kattenburgerstraat 44 aanvankelijk kosteloos, later te huur voor het doel aangeboden, welk aanbod zij dankbaar aanvaardde.

Dit pand, dat oud en vervallen was, werd in bewoonbaren staat gebracht en tot TA.VO.NA.-huis ingericht, waaraan door de afdee-

ling een bedrag van omstreeks f 850.— werd besteed, en dat op 1 October 1931 in gebruik werd genomen, nadat de installatie erheen was overgebracht. Zoo kon, in November aldaar begonnen worden met de revisie der in Mei/Juni voor het eerst behandelde groep, terwijl er ook de Cursus voor Mondverzorgsters, met 16 deelneemsters, een aanvang kon nemen.

Het bleek evenwel, dat ook thans nog de installatie en het instrumentarium niet aan de eischen van efficiency voldeden en dringend verbetering behoefden. Daardoor kwam het bv. dat het tot April duurde, voordat het laatste kind de revisie had ondergaan. Toch ware het uit gebrek aan middelen tot verbetering niet gekomen, indien niet de Fundatie „v. d. Sandheuvel Sobbe” in Juni 1932 aan onze Stichting voor dit doel de belangrijke gift van f 1500.— had doen toekomen. Daardoor konden onder leiding van de tandartsen *S. F. Göttlich* en *J. Visser*, vier volledige, moderne installaties worden aangebracht. Dit heeft een bedrag van ongeveer f 3700.— geëischt. Eerst daarna kon worden gezegd, dat de behandeling van een groep kinderen mogelijk werd, op een zoodanige wijze als voor het omschreven doel noodig is.

Op 22 October 1932 had de afdeling het genoegen de nieuwe inrichting officieel in gebruik te nemen met een rede van haar Voorzitter, en een voor de propaganda samengestelde lezing met lichtbeelden over het doel der Stichting door de vice-Voorzitter, van deze laatste, en wel, in het gebouw van de Vereeniging ter bevordering van de belangen van Slechthoorenden, Vondelstraat 142. De bijeenkomst werd o.a. bijgewoond door den wethouder van de Openbare Gezondheid, vertegenwoordigers van de Mij. tot bevordering der Tandheelkunde, en de Mij. van Geneeskunde, den voorzitter van bovengenoemde Fundatie e.a. Na afloop werden aanwezigen per autobus naar de Kattenburgerstraat vervoerd, waar zij met veel belangstelling het Gebouw en de inrichting bezichtigden.

Inmiddels was in April 1932 de nieuwe campagne begonnen, onder leiding van de *H.H. Göttlich* en *Visser*, die haar van den heer *v. d. Molen* hadden overgenomen. Deze campagne betrof een tweede groep kinderen (B) die in Aug. 1931 de school hadden verlaten, en die uit een eenigszins ander milieu kwamen, dan de eerste. De toestand der gebitten van deze kinderen vereischte voor hun behandeling dan ook een aanmerkelijk langeren tijd, ondanks de nieuwe installaties. Van de voor de behandeling opgeroepenen kwamen een aantal van 86 op,

vooral dank zij het ijverige huisbezoek door de leerlingen van de opleidingscursus.

Toen deze groep was afgehandeld, bleek het mogelijk nog een derde groep oftewel C., die de school in Aug. 1932 had verlaten in behandeling te nemen. Wederom, dank zij het huisbezoek, kwamen hier van de 154, 86 op.

De behandeling begon met 26 September, en werd tot het einde van het jaar voortgezet.

Tenslotte kon ook in het najaar een tweede revisie van groep A plaats vinden.

De behandelingen geschieden in den regel op Maandag en Donderdagavond van 7½ tot 9½ uur. Ze werden verricht door de volgende tandartsen: *W. L. van Andel, A. Baanders, Mevr. L. de Beer, B. de Beer, E. J. v. d. Berg, T. Bialostersky, W. J. v. d. Bilt, Mevr. R. de Boer—Joosten, A. J. Danser, W. J. Eldering, S. F. Göttlich, G. Groeneveld, W. de Haan, R. Hamer, H. Kattenburg, M. A. van Lier, H. Loeb en Mevr. N. Loeb, G. D. Margadant, H. A. A. Menschaer, Mevr. E. H. Menschaer, H. v. d. Molen, I. E. v. Moppes, H. G. Pitsch, Mej. J. C. Polenaar, J. W. de Ruyter, E. Sanders, J. Visser, K. Waagenaar en A. C. v. Wylan-Wehdepohl.*

Bovendien werd ter wille van een vlotte gang van zaken door twee hunner op andere avonden gewerkt tegen eenige vergoeding. Bij de mondverzorging werd hulp verleend door mej. *W. Rullman*, mevrouw *Robberts—Poederbach*, terwijl van September 1932 af, de leerlingen van den mondverzorgsterscursus als oefening aan dit laatste werk hebben deelgenomen.

Ten opzichte van het resultaat der behandeling in het algemeen en de opgedane ervaringen kan het volgende worden gemeld:

De methode van werken, welke gevolgd wordt gaat uit van het door vele tandartsen reeds lang ingenomen standpunt dat beginnende defecten zoo zorgvuldig mogelijk moeten worden opgespoord en behandeld, en dat getracht moet worden te bewijzen, dat deze methode de meest economische is en ook voor massale toepassing geschikt, mits behoorlijk georganiseerd. Zij staat in tegenstelling tot de elders, o.a. in 's-Gravenhage, bij de verzorging van de na-schoolkinderen, gevolgde, waarbij slechts die defecten worden opgespoord en behandeld, waarbij caries reeds tot het tandbeen is doorgedrongen en zij brengt mede, dat de eerste behandeling veel tijd kost, waarbij echter de hoop bestaat, dat de tijd bij de revisies zeer verkort zal worden.

Welke methode de meest geschikte is, staat nog niet vast. Met de Haagsche tandartsen bestaat wel contact; wederzijdsche bezoeken hebben reeds eenige klaarheid gebracht. Echter zal intense bestudeering der resultaten gedurende geruimen tijd noodig zijn, om de vragen, die zich voordoen tot oplossing te brengen. Deze vragen betreffen met name, behalve die, welke indicatiestelling de beste is, in welke mate rekening moet worden gehouden met den al of niet slechten toestand van het gebit; op hoeveel vullingen per kind gerekend moet worden en hoeveel tijd een vulling gemiddeld kost; eindelijk, wat de kosten van behandeling eener groep kinderen van bepaalde grootte zullen zijn.

Om hierover gegevens te verkrijgen is van den aanvang af een statistiek van het bij de behandeling waargenomene, aangelegd. De voornaamste aldus verkregen cijfers zijn in een bijlage bij dit verslag opgenomen, met een toelichting. Het spreekt vanzelf, dat ook voor deze statistiek de weg nog moest worden gezocht. Zoo bleek het tenslotte wenschelijk, de gebitten in verband met het aantal en de localisatie der defecten in drie categorieën te splitsen, n.l. een van gunstige, één van minder gunstige en één van ongunstige vooruitzichten voor de behandeling. Deze splitsing werd toegepast op de groepen B en C en daarbij bleek dat groep B resp. 42, 37 en 7, groep C resp. 39, 39 en 7 kinderen in deze categorieën vallende, bevatte, van welke laatste 7, 3 niet in behandeling werden genomen. Het bleek voorts, dat het gemiddelde aantal vullingen, dat in de drie categorieën per kind verricht moest worden, bij groep B resp. was 5.6, 10.2 en 18.1, bij groep C resp. 6.3, 9.7 en 18, het aantal vullingen op de approximale vlakken resp. 0.3, 2 en 3.1 bij B, en 0.2, 2 en 5.5 bij C. Eindelijk was het gemiddelde aantal minuten dat voor 1 vulling noodig was, bij groep B in de 3 categorieën, resp. 12, 13 en 15, bij groep C 9, 12 en 12.

Deze cijfers vertoonen, al zijn de getallen klein, toch een zoodanige regelmaat, dat ze hoop geven op de mogelijkheid van een oplossing der vraagstukken ter verkrijging van een sociale organisatie. Het materiaal is echter nog geenszins voldoende om tot een conclusie te komen, waarom het noodig is, dat de afdeling *Voorzorg* haar taak op dit gebied in ieder geval nog eenige jaren blijft vervullen.

Omtrent de kosten van de verschillende behandelingen kan worden medegedeeld, dat deze gemiddeld hebben belooopen, ongeveer f 600.—

per kwartaal, waarvan *f* 240.— voor algemeene kosten, die van het TA.VO.NA.-huis daaronder begrepen, *f* 400.— voor administratie, *f* 160.— voor honoraria en *f* 160.— voor materialen (waarbij 1 behandeling juist ongeveer een kwartaal duurde). Niet meegerekend zijn dan de inrichtingskosten van het huis en de installatie, noch afschrijving daarvan.

Ten slotte moge hier nog een woord van warmen dank een plaats vinden aan allen, die tot het goede resultaat hebben bijgedragen. Zij allen kunnen de voldoening hebben mee te werken aan de voorbereiding der verwezenlijking van de zoo dringend noodige sociale tandheelkunde, die eens tot stand moge komen.

JAARVERSLAG

*van de Afdeling „Nazorg”, der stichting T.A.V.O.N.A. van 1 Juli 1931
tot en met 31 Dec. 1932.*

In het afgelopen vereenigingsjaar zijn in totaal 94 patiënten met het verstrekken van een gebit geholpen; een aantal dat beduidend hooger had kunnen zijn, indien de financiële omstandigheden der Stichting niet genoodzaakt hadden de werkzaamheden vanaf September stop te zetten; waar inderdaad door de afd. *Nazorg* direct praktisch werk verricht wordt, is dit stopzetten wel zeer te betreuren, en mag de vraag met ernst onder de oogen worden gezien, hoe het mogelijk gemaakt kan worden, dat deze afdeling wederom spoedig en regelmatig zijn taak weer gaat vervullen.

Door medewerking van verschillende tandartsen, konden 4 patiënten, die totaal niet in staat waren te betalen, aan een gebit gratis geholpen worden, terwijl ook voor verschillende patiënten door de afdeling *Nazorg* een bedrag werd bijgelegd, daar deze evenmin zelfs op de meest coulante voorwaarden, in staat waren de volledige kosten te dragen; ook hierin mochten wij gebruik maken van een zeer tegemoetkomende houding van verschillende tandartsen, waarvoor onzen dank.

De tijdsomstandigheden waren oorzaak, dat de afbetalingen niet zoo vlot liepen als gehoopt was, de werkloosheid dwong zelfs de meest ernstig willenden wel eens om uitstel te komen vragen. Een en ander heeft gelukkig de van te voren geschatte nadeelen niet overtroffen; getaxeerd was een regelmatig verlies van 20 % van het door ons verschuldigde bedrag aan verstrekte gebitten; in de praktijk bleek, niet tegenstaande de moeilijke en ongunstige tijd, dat het totale verlies niet meer dan 16 % bedraagt. Hieronder dus niet alleen de slechte betalers rekenende, maar tevens de financiële tegemoetkomingen door *Nazorg* verstrekt. Om dit resultaat te kunnen bereiken is echter beduidend meer werk verricht, dan van te voren te beoordeelen was,

en een woord van appreciatie voor de wijze waarop dit verricht is, mag onze administratrice zeker niet worden onthouden.

De aanvragen bij de afdeling *Nazorg* komen nog iederen dag binnen en het is met aandrang dat gewezen moet worden op de noodzakelijkheid om ten spoedigste een weg te vinden waardoor deze afd. weer aan het werk kan gaan.

(Verslag van de opleidingscursus voor mondverzorgsters en finantieel overzicht volgen in October).